

ОПЕРАЦІЇ НАТО В АФГАНІСТАНІ В 2002–2007 РР.

Гапонько Наталія

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка
магістрантка

Науковий керівник: Чумаченко Олена Анатоліївна

кандидат історичних наук, доцент
кафедри історії, правознавства
та методики навчання ГНПУ ім. О. Довженка,
директор ННІ філології та історії

Стаття розглядає операції НАТО в Афганістані в період з 2002 по 2007 роки. У цьому контексті детально розглядаються такі операції, як "Анаконда" та "Ахіллес". Основна увага приділяється стратегії та результатам цих військових дій, а також впливу їх на ситуацію в регіоні.

Ключові слова: Операції НАТО, Афганістан, Талібан, Аль-Каїда, "Анаконда", "Ахіллес", США, коаліція, місія стабілізації.

У період з 2002 по 2007 роки військові операції НАТО в Афганістані відігравали ключову роль у контролі та стабілізації ситуації в регіоні. Стратегічні відправлення коаліційних військ, спрямовані на протидію талібам та боротьбу з міжнародним тероризмом, мали значний вплив на подальший хід подій у країні. У цьому контексті аналіз операцій "Анаконда" та "Ахіллес" виявляється важливим для розуміння динаміки конфлікту та його наслідків.

Дослідження військових операцій НАТО в Афганістані у 2002–2007 роках має велику актуальність в контексті сучасних геополітичних подій. Розуміння причин та результатів цих операцій допомагає аналізувати сучасні конфлікти та стратегії протидії тероризму. Подальше вивчення цих подій сприятиме розвитку стратегій забезпечення міжнародної безпеки та мирного врегулювання конфліктів.

Найпершою розглянемо операцію під назвою «Анаконда». Варто зазначити, що дана операція вважається одною з найбільш значних та відомих операцій глобальної війни з міжнародним тероризмом.

Після падіння Кабула і укріпленого комплексу Тора-Бора, частина бойовиків Аль-Каїди відступила до району Гардеза на південному сході Афганістану.

Дані американської розвідки на початку 2002 року показували, що бойовики перегруповуються в долині Шахі-Кот й готуються до активних бойових дій. Командування США прийняли рішення завдати удару на випередження і знищити угруповання противника доти, як відновить активність.

Операція «Анаконда» проводилася з 2 по 18 березня 2002 року. Початковий план передбачав здійснення класичної схеми «молот і ковадло», у якій афганські сили мали б увійти до долини, а через два дні американські батальйони перекрили б всі виходи з неї [2]. Але на етапі планування операції було допущено серйозних прорахунків. Не будучи адекватно розвіданими, американське командування в Афганістані вважало, що супротивник не надасть серйозного опору, і операція завершиться легко і швидко. Насправді, бойовики «Аль-Каїди» виявилися готовими до оборони.

Перший наступ силами до 1000 місцевих і 60 американських солдатів виявився невдалим. Загинуло троє афганців та один американський військовослужбовець. Бойові

дії стали інтенсивнішими, коли США перекинули сюди близько 1000 військових, щоб вести, за висловом Центрального командування США, «битву до кінця». Число жертв серед бійців Талібану та Аль-Каїди сягнуло тоді, за повідомленнями, 100–200 осіб. Семеро американських військових загинули, коли був збитий їх вертоліт. До середини березня США захопили контроль над долиною Шахі-Кот. Повідомлялося, що американські військові були невдоволені діями своїх місцевих союзників, звинувачуючи їх в провалі першого наступу та виникненні необхідності залучати набагато більшу кількість сухопутних підрозділів США та посилювати удари з повітря [4].

Оскільки Сполучені Штати були занепокоєні можливістю майбутніх нападів з боку Талібану та Аль-Каїди та не покладатися на боєздатність місцевих союзників, вони прагнули збільшити підтримку з боку своїх партнерів по коаліції. Того ж місяця Австралія, Велика Британія, Данія, Канада, Німеччина, Нова Зеландія, Норвегія і Франція надіслали свої війська спеціального призначення на допомогу в боротьбі із залишками Талібану. Велика Британія надіслала на підтримку операції США підрозділ морських піхотинців чисельністю 1700 осіб.

І вже 18 березня командування США оголосило операцію «Анаконда» великим успіхом коаліції. Втрати сил США склали 8 осіб, майже 80 було ранених. Втрати Аль-Каїди становили від 100 до 1000 вояків. За станом на 2007 рік, військові дії у долин Шахі-Кот залишаються найбільшим боєм за участі наземних сил США в Афганістані [2, с. 9].

Після операції «Анаконда» США та союзні війська не змогли виявити інші зосередження сил Талібану та Аль-Каїди, внаслідок чого між США та окремими учасниками коаліції, зокрема, Великою Британією, виникли розбіжності з приводу масштабів загрози та необхідності тримати в Афганістані війська спеціального призначення. У червні Велика Британія оголосила про те, що вона на початку липня виводить своїх морських піхотинців, перекладаючи на США основне бойове навантаження в Афганістані.

Після червня 2002 року бойові операції США та коаліції почали поступово згортатися. В листопаді представник Міністерства оборони США підтвердив: «Ми перебуваємо на новому етапі – тепер менше боїв, більше стабілізації». Для порівняння: трьома місяцями раніше це співвідношення було приблизно рівним [2, с. 10].

Зумівши уникнути сутичок з військами міжнародної коаліції після операції «Анаконда», Талібан почав поступово відновлювати свої сили. Вони використовували «племінну зону» на афгансько-пакистанському кордоні в ролі своєї тилової бази.

Наприкінці 2002 р. – початку 2003 р. збільшилася кількість нападів на підрозділи США, представників міжнародних організацій та афганський Уряд. Повідомлялось про появу нового альянсу між польовим командиром Г. Хекматіаром і залишками Талібану в боротьбі проти США з центральним Урядом. Серед перших свідчень відновлення сили талібів став бій 27 січня 2003 року під час проведення американськими військами операції «Мангуст». Це було найбільше бойове зіткнення з часів «Анаконди».

Згодом почали проводитись і терористичні акції в містах: так, 7 червня, в Кабулі, терорист-смертник на замінованій машині протаранив автобус із військовими

німецького контингенту МССБ. Загинуло 4 німецьких військових і один мирний житель. А до осені Таліби настільки зміцнилися у районах країни, що призначили своїх «тіньових» губернаторів у провінціях Пактика, Пактія, Нангархар і Кунар. Таліби почали вести партизанську війну. Тому, в жовтні Рада Безпеки ООН схвалила розширення відповідальності МССБ поза межами Кабула. Попри активізацію бойових дій, відбувалось політичне відновлення Афганістану. У 2004 році в Лойя Джирзі було прийнято нову конституцію.

Вже 9 жовтня пройшли перші вільні президентські вибори в історії країни, у яких переміг Хамід Карзай.

2005 рік було відмічено, як рік ескалації насильства. Зросли втрати американського контингенту. Збільшилось число атак зі застосуванням саморобних вибухових пристроїв. Було збито американський вертоліт МН – 47, загинуло 16 військовослужбовців. Це було найбільшою одноразовою втратою США від початку війни.

Наступна операція, яку слід розглянути – «Ахіллес». Дана операція була розпочата 6 березня 2007 року о 5:00 ранку за афганським часом.

Метою операції було відновлення контролю над провінцією Гільменд. Восени 2006 року війська США вже діяли в цьому районі, завдавши Талібану значної шкоди. Проте таліби скориставшись зимовим перемир'ям з афганською владою для перегруповання, і на початку 2007 року захопили місто Муса-Кала. В цій операції брали участь 4500 військовослужбовців НАТО зі складу контингентів Великобританії, Нідерландів, Канади, Данії, а також 1000 солдатів афганської національної армії [1, с. 95]. Об'єднаними силами командував генерал-майор Тон Ван Лоон (Нідерланди).

Завданням операції було підвищити ступінь безпеки і створити умови для справжнього відновлення і поліпшення життєвих умов всіх афганців. Тим часом Талібан вже пообіцяв, що відповіддю на дії міжнародного контингенту стануть живі бомби.

Операція «Ахіллес» завершилась 30 травня 2007 року. У той же день в провінції Гільменд була розпочата операція «Ластана Куланг» за участю тих же підрозділів. У результаті дій сил НАТО, за три місяці, за офіційними даними, було вбито більше 1000 бойовиків і 28 взято в полон. Загинуло 16 солдатів НАТО (6 британців, 6 канадців, 2 американця, 1 голландець, 1 датчанин). Війська НАТО залишили мсто Муса-Кала, передавши контроль над містом місцевим старійшинам. Таліби скористалися цим в лютому 2007 року, зайнявши місто, що стало їхнім найбільшим успіхом з початку війни. В Муса-Калі були введені закони шаріату, закриті школи, а місцевих жителів примушували платити великі податки. В інших районах країни ситуація залишалась більш спокійною.

В грудні була проведена двох етапна операція під кодовою назвою «Харекате Йоло». В ній брали участь німецькі, норвезькі та афганські підрозділи. Зростання інтенсивності бойових дій привів до того, що міжнародні сили в ряді випадків наносили удари по цивільних об'єктах, що призводило до загибелі мирних жителів. Досить велику популярність здобув інцидент, який стався 4 березня 2007 року в окрузі Шінвар (Нангархар), коли спеціальний підрозділ морської піхоти США було атаковано терористом-смертником і відкрило безладну стрілянину, жертвами якої стали 20 мирних афганців. Найбільш трагічним був випадок який відбувся 2 серпня в

окрузі Багран (Гільменд), де в результаті авіа удару, спрямованого проти двох польових командирів загинуло та було поранено від 200–300 осіб [1, с. 96].

Отже, вивчення операцій НАТО в Афганістані від 2002 до 2007 року підкреслює складність ведення війни проти груп терористів та повстанців у місцевому контексті. Військові дії виявилися важливим елементом стратегії міжнародного співтовариства у боротьбі за стабілізацію Афганістану. Однак успіхи цих операцій були тісно пов'язані зі співпрацею з місцевими силами, а також з політичною та економічною реконструкцією країни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мукімджанова Р.М. Держави Центральної Азії і їх південні сусіди. *Схід*. 2006. № 4.
2. Нікольський М. Операція «Анаконда» та її наслідки для НАТО <http://www.airwar.ru/history/locwar/afgan/anakonda/anakonda.html> (дата звернення: 02.04.2024).
3. Новини НАТО. Випуск №2/2003. Відділ громадської дипломатії штаб-квартири НАТО. Брюссель, Бельгія. 2003. URL: <https://www.nato.int/docu/other/ukr/novini/2003/0303.pdf> (дата звернення: 02. 03. 2024).
4. Операції та місії НАТО http://www.nato.int/cps/ru/natolive/topics_52060.htm (дата звернення: 02. 04.2024).

ЕКОНОМІКА КОЗАЦЬКИХ ПОЛКІВ СЛОБІДСЬКОЇ УКРАЇНИ У XVII – ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XVIII СТОЛІТТЯ

Кобилко Олена

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка
магістрантка

Науковий керівник: Крижанівський Віталій Михайлович

старший викладач ГНПУ ім. О. Довженка;

провідний науковий співробітник

Центрального державного історичного архіву України (м. Київ)

Слобідська Україна представляє собою унікальний регіон, де у другій половині XVII – XVIII столітті функціонували особливі козацькі полки, що відіграли надзвичайно важливу роль у заселенні території та захисті від нападів кочовиків. Починаючи з середини XVII століття, почали формуватися нові військові угруповання, відомі як слобідські козацькі полки.

Економічний побут переселенців-слобожан залежав від тих обставин життя, в яких вони опинилися у Слобожанщині, тобто від природи цієї країни й історичних обставин життя. Гійом де Боплан у «Описі України» пише про ремесла козаків, що жителі вправні у виробництві селітри та виготовленні високоякісного гарматного пороху. Жінки займаються прядінням льону і вовни, з яких виготовляють тканини для щоденного вжитку. Усі жителі вміють добре обробляти землю, сіяти, жати, пекти